

(Вечерње новости, 7. 4. 2011)

Патријарх Српски Иринеј, за "Новости", о путу Србије у Европу, положају цркве и народа, могућем доласку папе: Хтели смо да охрабriamo Србе да на попису кажу ко су и шта су. Критике о уплитању цркве у политику долазе од оних који не желе да чују њен глас. Будућност српског народа јесте у Европи, али нисам за улазак у Европску унију по сваку цену. Тамо нам је место још од средњег века. Ка њој идемо са богатом културом и историјом. Да јој допринесемо оним добрима по којима нас свет препознаје - Белим анђелом, Душановим закоником, Дечанима, Грачаницом, Богородицом Љевишком... Требало би да осетимо благодети те заједнице, али и да она види корист од нас.

Овим речима патријарх српски Иринеј, у интервјуу за "Новости", оцењује једно од кључних питања српске националне политике. Поглавар Српске православне цркве, који је на трон Светог Саве ступио пре нешто дуже од годину дана, оцењује да је наш народ окренут својој цркви и вери, што улива наду да ће остати и опстати у тешким временима.

Претходна година била је пуна изазова и за Српску цркву - од рашчињена владике Артемија, вашег устоличена у Пећкој патријаршији, повлачена снага Кфора са капија манастира на КиМ... Сматрате ли да је СПЦ на њих увек имала прави одговор ?

- Црква је у свим овим догађајима реаговала на једини могући начин. За поглавара СПЦ дошао сам после готово три године одсуства покојног патријарха Павла. За то време проблеми су решавани помало стихијски, на начин који се сматрао најбољим. Можда се наша реакција некимa није допала, али то је једини пут за решавање оваквих сложених питања. Црква је реаговала у свом духу и о свим питањима дала јасан суд

Позвали сте недавно припаднике српског народа у земљама региона да се на попису изјасне као Срби православне вере. Да ли и ваш позив указује да је на делу покушај нарушавања верског, културног и националног идентитета нашег народа?

- Различити притисци пратили су готово све пописе на овим просторима. Имајући то у виду, хтели смо да охрабримо све који се сматрају Србима и који су православне вере, да слободно кажу ко су и шта су. У нашем позиву не треба тражити никакву пропаганду. Свети архијерејски синод само је апеловао на људе да искористе своје право да, по својој савести, искажу припадност нацији. То је, уосталом, и једна од демократских тековина.

Српска православна црква има пуно проблема и у Црној Гори...

- Српска црква у Црној Гори на великим је искушењима. Не можемо да утичемо на жељу неких да се створи црногорска нација. Али имамо обавезу да реагујемо на покушај стварања црногорске цркве. То није никаква црква. Њу је формирао човек који је изопштен из цркве. То не служи на част Црногорцима. Надамо се да је то само једна епизода, и да ће то разумни људи у неком разумном времену паметније решити. Хтели то или не, Срби и Црногорци један су народ истог језика, вере, културе, историје...

Највећи број српских светиња је на Косову и Метохији. Оне су, међутим, опасане бед емима, чува их такозвана косовска полиција, свештенство трпи велике притиске... Какво је стање у српским манастирима?

- Ситуација на Косову и Метохији таква је да се речима тешко може описати. Треба видети услове у којима наш несрећни народ тамо живи - у страху, лишен слободе и свих људских права. Тешко се може и замислити живот човека, који не сме да изађе из свога дворишта, да оре своју њиву или корача својим градом. То најбоље зна неколико старица које живе у Ђаковици или неколико српских породица из Призрена. Слично је и са нашим светињама. Међународне снаге које су их штитиле замењују други чувари реда. Како ће они бринути о њима остаје да се види, али се увлачи страх да неће бити добро. Бетонски зидови око Пећке патријаршије или Дечана услов су опстанка ових храмова. Пред нас се поставља озбиљно питање - може ли се уопште опстати на Косову и Метохији?

Ваше су речи да на Косову има места и за Србе и за Албанце. Сматрате ли да ће недавно започети разговори Београда и Приштине живот у покрајини учинити бољим?

- Надамо се да ће бити боље. Највећи број Срба са Косова и Метохије вратио би се својим кућама ако би им био омогућен слободан живот. Много очекујемо од ових разговора. Са Албанцима не живимо од јуче, па добро знамо и како је било у прошлости. Сигуран сам и да велики део албанског народа не одобрава све што се чини у покрајини, али немају снаге нити храбрости да нешто промене. Верујем да може да се нађе начин да, уз добру вољу албанског народа, на Космету живе и Срби.

Народ у Србији живи у немаштини. Често чујемо и да људи умиру од глади. Може ли Црква да допринесе већој солидарности и бољем животу нашег народа?

- Чини онолико колико је у могућности. Не можемо ту много да помогнемо. Тешко се нешто може тражити од оних који и сами оскудевају. Велика је срамота да у Србији човек умре од глади. Живимо у богатој земљи, али на њивама уместо пшенице расте коров. Зато не постоји оправдање уколико неко умре гладан. Људи би требало да се врате основној дужности сваког човека - да сами брину о својим потребама. Као народ негде смо изгубили навику да се издржавамо знојем својих руку. Узроке лошег стања нашег друштва треба тражити у нестајању наше класичне породице. Она је некада била светиња живота. Без породице нема ни здравог друштва ни моћне и снажне државе.

Од цркве се очекује и да понуди одговоре на низ изазова пред којима се налази савремени човек. То је на пример питање донирања органа, родне равноправности, па и положаја геј популације...

- Црква има одговоре на сва животна питања. Можда се њен глас не чује колико би то требало. Важно је, међутим, и питање има ли кога да чује њене поруке. Питање донирања органа смо поздравили, јер у духу јеванђеља нема веће љубави од помоћи другима. Црква, међутим, има резерве према појавама попут тзв. геј параде. Став Цркве у овом случају је јасан - те људе не осуђујемо, већ их сажалевамо. Не можемо да схватимо да неко своју ману или порок намеће као некакав закон који треба да се поштује. Тим људима би требало на неки начин помоћи. Одувек је било сличних појава, али данашњи захтеви да им се пружи јавна подршка далеко су од цркве.

Нису ретке критике на рачун СПЦ да се меша у политику. Како одговарате на примедбе?

- Критике о наводном уплитању Цркве у политику готово увек долазе од оних који не желе да чују глас цркве. То подсећа на не тако давно време када се сматрало и желело да се њен глас чује само у храму. Религиозан човек припада цркви, али и држави. Црква је у сваком случају део друштва и њене ставове деле њени чланови који су у исто време и чланови друштва и грађани државе.

Критичари десничарских организација какве су "Двери српске", "Образ", "Наши 1389" често их доводе у везу са СПЦ. Какав је однос Цркве према нима?

- Ниједну од тих организација није основала Црква. Ми посматрамо њихов рад и признајемо да ту има добрих ставова и погледа, мада постоје и они који представљају њихово мишљење. Све што је добро, одакле год да долази, Црква ће увек да поздрави, што не значи и да подржавамо сва њихова размишљања. Ове организације нису постале нашом вољом, а јавности се оне представљају тиме што заступају ставове Цркве.

Покојни патријарх Павле указивао је да наше "речи треба да буду благе, а аргументи јаки" Сматрате ли да би језик црквених великодостојника требало понекад да буде примеренији?

- Свакако. Свака реч која долази од архијереја, свештеника или хришћанина мора да буде одмерена. Мора да сведочи истину, и почива на истини. Треба, ипак, имати у виду да је и владика човек и да може каткад да изговори нешто, па касније да види Добро би било да реч представника цркве буде топла, јеванђељска, истинита и праведна. Човек, међутим, није савршено биће, али свако би требало да води рачуна о ономе што говори и да чврсто стоји иза сваке речи.

Има ли истине о постојању подела и струја међу епископима?

- Сигурно је да постоје разлике у мишљењу по неким питањима. Али, то није ништа чудно. Те разлике нису толике да изазивају подељеност међу владикама. Може се говорити о разликама између млађих и старијих архијереја. Нормално је да млађи увек другачије гледају на неке проблеме у односу на старије. Важно је да око суштинских питања нема подела, нити разлика.

Хоће ли бити реализована помоћ за завршетак Храма Светог Саве на Врачару? О овоме је било речи и током недавне посете руског премијера Владимира Путина?

- Идеја је да унутрашњост Храма Светог Саве буде осликана техником мозаика. За ову врсту осликавања потребна су велика средства. Очекује се помоћ Русије коју је обећао председник Русије Дмитриј Медведев приликом посете Српској патријаршији 2009. године. Истог је мишљења био и премијер Путин који је имао велику жељу да посети храм на Врачару. Он није крио задивљење изгледом храма, али је запазио и да су за окончање радова потребна велика средства. Том приликом и он је обећао помоћ Русије. О начелном договору о руској помоћи разговарано је и током недавне посете руског митрополита Илариона. Руси су веома расположени да нам помогну, а наша је жеља да мозаик буде у духу српских средњовековних фресака. Волели бисмо да мозаик буде утемељен на византијској уметности, али и да носи печат нашег времена.

У Нишу ће 2013. године бити обележено 1.700 година од доношења Миланског едикта. Да ли ће поглавару Римокатоличке цркве из СПЦ бити упућен званични позив да присуствује овој свечаности?

- Видећемо. О томе још расправљамо. Потражићемо мишљење и наше браће са истока, па ћемо у договору са њима и донети одлуку. Питање доласка папе у Србију одавно је предмет разговора. За његов позив има доста оправдања и присталица, али и противника. Сматрам да је то изузетна прилика да се обележи 17 векова од доношења Миланског едикта цара Константина, баш у Нишу, у којем је рођен велики владар. Едикт је догађај од изузетног значаја за историју хришћанства и за развој хришћанске културе. Многи сматрају да је Ниш најпогоднији за прославу овог јубилеја. То би била добра прилика да се на једном месту окупе представници свих хришћанских заједница, прилика да се објективно анализира минула прошлост и сагледа пут у будућност.

Ватикан није гласно осудио геноцид над српским народом у НДХ, а папа ће током посете Хрватској одржати и молитву над гробом Алојзија Степинца. Колико терет прошлости баца сенку на односе Српске цркве и Ватикана?

- Горка искуства из прошлости, страдања нашег народа у минулим ратовима, логору у Јасеновцу и другим стратиштима у Хрватској, јесу велика рана и бацају велику сенку на

наше односе са Римокатоличком црквом. То су тешке и непроболне ране, које су, нажалост, обновљене и у наше доба. Да би се прешло преко тога, што би било добро, потребна је велика духовна и морална снага, али и чврсто обећање да се слично неће поновити. Сенка која сада постоји не би требало да буде вечита препрека у нашим односима. Морамо да трагамо за начином да историјске проблеме и неспоразуме превазиђемо и да изазове новог времена решавамо на хришћанским, јеванђељским, основама, ако не јединствени, оно бар незарађени.

Рашчињени □ владика рашко-призренски Артемије, иако монах, и даље служи литургије, причешћује у импровизованим храмовима, представља се као епископ..

- Бивши епископ Артемије велика је рана српске цркве. Он није рашчињен ни под чијим притиском, нити по било чијој вољи са стране. Другачије се није могло. Неколико година био је у раскораку са Сабором и Синодом, и постао је велика сметња решавању проблема на Косову. Једна је његова грешка била и што је Косово сматрао личним, а не проблемом српске цркве и народа. Велики грех је починио што је повукао монахе из манастира, да би на крају урадио нешто што се граничи са беспамећу. Увек је тврдио да то неће чинити, али ово што ради је раскол који је небивао. И даље свесно срља у пропаст у којој нема наде у спасење, осим искреног покајања.

Какве ће мере Црква да предузме против бившег владике и када се оне могу очекивати?

- Учинићемо напор. Покушаћемо да разговарамо са њим, иако он већ дуго одбија било какав дијалог. Уколико ни то не прихвати, учинићемо оно што је најтрагичније за једног хришћанина - биће изопштен из Цркве.